

ROZŠÍŘENÍ A EKOLOGICKÉ NÁROKY EPIFYTŇNÍCH MECHŮ OVLIVNĚNÉ VERTIKÁLNÍ A HORIZONTÁLNÍ STRUKTUROU MORAVSKÉ BRÁNY

VÍTĚZSLAV PLÁŠEK, HANA FRANKOVÁ, DOMINIKA NOCIAROVÁ,
DANIELA PODSTAWKOVÁ

Katedra biologie a ekologie PŘF OU Ostrava
Chittussiho 10, CZ-710 00 Ostrava, Česká Republika
vitezslav.plasek@osu.cz

Moravská brána je dlouhodobě biologi považována za migrační koridor živočichů a rostlin. Zda to platí i pro epifytní mechorosty je předmětem studia, který v současné době probíhá na Katedře biologie & ekologie PŘF OU v Ostravě.

Epifytní mechorosty jsou pro toto studium velmi vhodnou modelovou skupinou, neboť v minulosti vlivem zvýšené imisní zátěže z mnoha lokalit regionu vymizely. Nyní, díky tvrdším emisním limitům a následně i zlepšení kvality ovzduší, začínají tyto druhy rekolonizovat původní stanoviště. Je vysoce pravděpodobné, že Moravská brána svým morfologickým charakterem výrazně přispívá k šíření těchto druhů mechorostů.

Výzkum je zaměřen na získání, sumarizaci a analýzu historických i recentních dat z tohoto území. Mimo údajů o distribuci taxonů budeme analyzovat i ekologické nároky těchto mechorostů a jejich případné změny v historii a dnes. Na základě náhodně zvolených transektů budeme hledat možnou závislost mezi vertikálním a horizontálním členěním Moravské brány a přilehlých území (př. Beskydy) a rozšířením jednotlivých druhů epifytů v oblasti.

Rozmieszczenie i wymagania ekologiczne mchów epifitycznych oraz związane z tym ich pionowe i poziome rozmieszczenie w rejonie Bramy Morawskiej
VÍTĚZSLAV PLÁŠEK, HANA FRANKOVÁ, DOMINIKA NOCIAROVÁ, DANIELA PODSTAWKOVÁ

Praca podaje wyniki badań nad rozmieszczeniem mchów z rodziny Orthotrichaceae na terenie Bramy Morawskiej i w jej okolicy (Masyw Beskidu). Poddano dyskusji ich rozmieszczenie wertykalne i horyzontalne, a także wymagania ekologiczne.

Vliv Moravské brány na rozšíření epifytických mechorostů na severní Moravě a ve Slezsku

Vítězslav Plášek

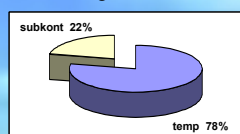
Hana Franková, Dominika Nociarová & Daniela Podstawková

Ostravská Univerzita, katedra Biologie & ekologie, Chittussiho 10, CZ-710 00 OSTRAVA
e-mail: vitezslav.plasek@osu.cz

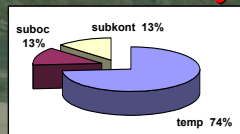
Moravská brána tvoří předěl mezi východní Karpatskou a západní Sudetskou geomorfologickou soustavou. Území Moravské brány má plošnou rozlohu 560 km², široké je v průměru 8 až 15 kilometrů, ale v nejužší části jen 3 km. Nadmořská výška se pohybuje mezi 205 až 375 m.n.m.

V minulých 10 letech byly studovány druhy čeledi *Orthotrichaceae* z pohledu jejich rozšíření a ekologických nároků na území severní Moravy a Slezska. Ukazuje se, že většina druhů patří k teplomilným (tzv. *temperátním*) druhům, které se na sledované území dostaly pravděpodobně z jihu Evropy díky fenoménu Moravské brány.

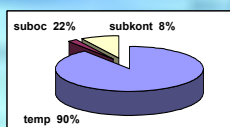
Nizký Jeseník

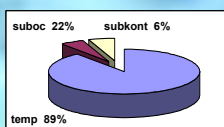
Oderské vrchy

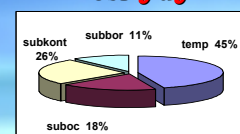
Údolí Odry

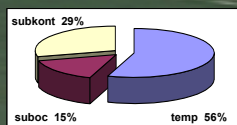
Ostravská pánev

Beskydy

Moravská brána

Obr. 1. Náhled na území Moravské brány v okolí obce Osek nad Odrou. Šipky naznačují pravděpodobný směr možného pronikání epifytických druhů mechorostů z jihu směrem na území severní Moravy a Slezska. Grafy ukazují složení epifytické bryoflory na základě areáلتypů. (vytvořeno s využitím software GeoShow3D)

temp = temperátní druhy, **suboc** = suboceánické druhy, **subkont** = subkontinentální druhy & **subbor** = subboreální druhy

Analýza bryogeografických dat týkajících se epifytických mechorostů ukázala, že na území Moravské brány roste nejvíce druhů ze skupiny tzv. *temperátních areáلتypů* (56%). Tyto druhy mají nejtěsnější vývojovou vazbu k teplejším částem zejména jižní Evropy. Budeme-li sledovat zastoupení těchto druhů v území, která bezprostředně navazují na Moravskou bránu, můžeme vidět (viz grafy na obr. 1) vysoký podíl těchto taxonů i zde. V nížinných (tedy relativně teplejších) partiích zcela dominují (až 90%), ale překvapivě jsou hojně zastoupeny také v horských partiích (až 78 %).

Pokud srovnáme zastoupení temperátních druhů v oblastech ležících v těsné blízkosti Moravské brány se vzdálenějšími horskými masívy př. s Hrubým Jeseníkem, rozdíl jsou evidentní. V Hrubém Jeseníku roste až o 33% méně temperátních taxonů než v např. Nížinném Jeseníku, který s Moravskou bránou přímo hraničí.

Toto porovnání je dalším potvrzujícím faktem o teorii vlivu Moravské brány jako migračního koridoru temperátních druhů směrem k severu.

Fotografie temperátních druhů epifytických mechorostů (© V. Plášek):

1. *Orthotrichum affine*; 2. *Ulota crispa*; 3. *Orthotrichum diaphanum*; 4. *Orthotrichum pumilum* 5. *Orthotrichum cupulatum*